

IEKŠĒJĀ AUDITA PADOME

SMILŠU IELĀ 1, RĪGĀ, LV-1919, TĀLRUNIS (371) 67083856, FAKSS (371) 67083924

RĪGĀ

26.06.2015. Nr. 15-1-03/744

Finanšu ministrijai

*Atzinums par Informatīvo ziņojumu
par iekšējā audita darbību
ministrijās un iestādēs 2014.gadā*

Iekšējā audita padome (turpmāk – Padome) atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.novembra noteikumu Nr.1047 „Iekšējā audita padomes nolikums” 2.2. apakšpunktam ir izvērtējusi Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2014. gadā un sniedz savu atzinumu.

Padome secina, ka Finanšu ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2014. gadā **kopumā sniedz pietiekamu informāciju** par iekšējā audita struktūrvienību darbību valsts pārvaldē.

Pamatojoties uz minētajā informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju, ministriju un iestāžu 2014. gada iekšējā audita darbības rezultātiem, kā arī citu Padomes rīcībā esošo informāciju, Padome **īpaši akcentē** šādas iekšējā audita darbībai nozīmīgus apstākļus un problēmas:

1. Padome vērš uzmanību informatīvā ziņojuma nodaļai „Viedoklis par iekšējās kontroles sistēmas darbību ministrijās un iestādēs”, kurā norādīts, ka par 26% valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem iekšējo auditoru izteiktais viedoklis nesniedz pietiekamu pārliecības līmeni. Tas norāda, ka joprojām valsts pārvaldē pastāv augsta riska jomas, par kurām nevar sniegt pamatotu viedokli, jo nav veiktas pietiekamas un regulāras iekšējās kontroles pārbaudes. Padome šo situāciju saista ar šādiem būtiskiem trūkumiem iekšējā audita struktūrvienību darbībā:
  - 1.1. Audita resursu nepietiekamības dēļ nav iespējams īstenot noteikto iekšējā audita stratēģiju. Kopumā iekšējā audita funkcijas centralizācija ministriju līmenī ir atbalstāma, tomēr būtu nepieciešams izvērtēt, vai iekšējā audita

darbinieku apjoms katrā no ministriju resoriem ir pietiekams, lai nodrošinātu nepieciešamo augstas un vidējas prioritātes sistēmu auditēšanas biežumu (pārskata gada plānos netika ietvertas 92 augstas un vidējas prioritātes sistēmas, kam bija iestāji attiecīgais auditēšanas biežums).

- 1.1.1. Vienlaikus padome vērš uzmanību uz to, ka iekšējā audita stratēģiskās plānošanas process ne vienmēr ir pietiekami izsvērts un pārdomāts, piemēram, nepietiekami tiek izmantota iespēja stratēģiskās plānošanas laikā izvērtēt zemas prioritātes sistēmu riskus un atbilstošos gadījumos šādas sistēmas auditēt retāk, lai atbrīvotu resursus vidējas un augstas prioritātes sistēmu auditiem. Padome aicina 2016.gada stratēģisko plānu izstrādē skaidri atspoguļot iekšējā audita resursu iztrūkumu pilna apjoma audita sistēmu nosegumam un auditu prioritizēšanas pasākumus, kas saskaņoti ar ministriju un iestāžu vadību. Padome aicina arī pilnveidot iekšējā audita plānošanas praksi ministrijās, koordinējot pārējo resora iestāžu un kapitālsabiedrību ilgtermiņa iekšējā audita stratēģiskos plānus, izejot no kopējā nozares riska vērtējuma pie vienotām auditēšanas prioritātēm.
- 1.1.2. Iekšējā audita struktūrvienības, sniedzot viedokli par iekšējās kontroles darbību, nereti balstās uz dažāda veida konsultācijām un pārbaudēm, kā arī ārējiem auditiem, kuru apjoma un darba plānošanā, izpildē un ziņošanā iekšējais audits nav bijis iesaistīts. Padome vērš uzmanību, ka šāda pieeja nerada pietiekamu pārliecību par piemītošo risku atbilstošu pārvaldību un nerada iespēju iekšējās kontroles sistēmu izvērtēt atbilstoši iekšējā audita pamatprasībām. Padome aicina Finanšu ministriju definēt un iekšējā audita struktūrvienībām darīt zināmus noteikumus par paļaušanos uz cita veida un apjoma pārbaudēm kopējā viedokļa sniegšanā par iekšējās kontroles sistēmu.
- 1.2. Resursu nepietiekamība būtu izvērtējama arī no pieejamās auditoru kvalifikācijas viedokļa. Būtisks iemesls kvalificētāko auditoru aizplūšanai no publiskā sektora ir nepietiekamais auditoru atalgojums. Padome atkārtoti vērš uzmanību uz šobrīd Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā amatu saimei „15. Iekšējais audits” noteikto maksimālo mēnešalgu grupu – 12. Vienlaikus tādām amatu saimēm kā „14. Grāmatvedība” un „36. Politikas plānošana” noteikta 13.grupa. Iekšējā audita darbības jomā ietilpst gan dažādu iestādes sniegto pakalpojumu, funkciju īstenošanas, politikas ieviešanas un plānošanas iekšējo kontroles

sistēmu izvērtēšana. Turklāt iekšējam auditam ir stratēģiska nozīme pilnveidot ministriju un iestāžu darbību. Līdz ar to, lai iekšējā audita darbības rezultātā tiktu atbilstoši novērtēta un pilnveidota ministriju un iestāžu darbība, **iekšējo auditoru kompetencei un atalgojuma līmenim būtu jābūt līdzvērtīgam institūcijas pamatdarbības funkciju veicējiem.**

2. Vairāku ministriju iekšējā audita struktūrvienību darbinieki 2014.gadā ir ieguvuši valsts pārvaldes iekšējā audita sertifikātu tomēr joprojām ir zems valsts pārvaldē sertificēto iekšējo auditoru īpatsvars (2014.gadā - 49%, 2013.gadā – 52%) un vienā gadījumā (Valsts kanceleja) struktūrvienības vadītājs pienākumus pilda bez iegūta obligātā sertifikāta, tāpēc Padome vērš Finanšu ministrijas uzmanību, aicinot izvērtēt iespējas, kā paaugstināt publiskā sektora auditoru motivāciju iegūt iekšējā audita sertifikātu, tajā skaitā izvērtējot iespējas pārskatīt atlīdzības apmēru sertificētajiem auditoriem u.c.
3. Padome vērš uzmanību, ka iekšējā audita stratēģiskajos plānos iekļautās audita pārbaudes 2014.gadā veiktas vidēji tikai 71% apmērā, turklāt, divās struktūrvienībās – Valsts kases un Satiksmes ministrijā stratēģiskajā plānā noteiktās pārbaudes veiktas mazāk kā 40% apmērā, kas liecina par būtiskām novirzēm plānošanas procesā. Padome aicina rūpīgāk veikt stratēģiskās plānošanas procesu un izvairīties no auditu atcelšanas vai pārcelšanas bez būtiska pamatojuma.
4. Padome vēlas vērst uzmanību uz 2014.gadā veiktās kopējās valsts auditējamās prioritātes rezultātā secināto, ka ir nepieciešams attīstīt procesus un sistēmas datu uzkrāšanai, kas ļautu veikt ministriju un iestāžu darbības efektivitātes mērījumus un novērtējumus. Padome atzinīgi novērtē šādu iniciatīvu, lai pilnveidotu iestāžu vadības un kontroles mehānismus.
5. Padomes pārstāvji 2015.gadā ir piedalījušies Valsts ieņēmumu dienesta un Veselības ministrijas resora iekšējā audita struktūrvienību novērtējumā un aicina Finanšu ministriju savlaicīgi apkopot un pārbaudītajām iestādēm nodot salīdzinošās pārbaudes rezultātus. Padome arī atzinīgi novērtē Finanšu ministrijas plānotos uzlabojumus salīdzinošās pārbaudes veikšanas metodikā un sniegs savus ieteikumus, t.sk., aicinot izveidot vienotu metodiku regulāra pašnovērtējuma veikšanai.

2015. gada aprīlī Padome ir izvērtējusi un sniegusi atzinumus par 13 ministriju, astoņu to padotības iestāžu, vienas Ministru kabinetam tieši padotas iestādes un viena Ministru prezidenta pārraudzībā esoša fonda iekšējā audita struktūrvienību 2014. gada darbības pārskatiem. Padome uzskata, ka **būtiski trūkumi pastāv Izglītības un zinātnes ministrijas un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja iekšējā audita struktūrvienību darbībā.**

Pamatojoties uz Ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienību 2014. gada darbības pārskatu izvērtējumu, kopumā Padome secina, ka ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienību 2014. gada darbības pārskati liecina par iekšējo auditoru sekmīgu darbību, kas vērsta uz iekšējās kontroles sistēmas novērtēšanu un pilnveidošanu.

Vienlaikus savos atzinumos Padome akcentē šādus nepieciešamos uzlabojumus:

1. Izvērtējot audita struktūrvienību sniegto informāciju, Padome novēroja pieaugošu tendenci izmantot ārpalpojumus iekšējā audita veikšanai, tomēr plānotie ārpalpojumi nav ietverti un to plānotais apjoms nav identificējami iekšējā audita plānos. Padome iesaka:
  - 1.1. Savlaicīgi plānot iekšējā audita ārpalpojuma sniedzēju piesaistīšanu un iekšējā audita plānā norādīt plānoto ārpalpojuma apjomu, lai paredzētu pietiekamus iestādes resursus darba izpildei un vadībai. Turklāt būtiski nodrošināt, ka iekšējā audita plānā paredzētos audita ārpalpojumus pasūta iekšējā audita struktūrvienība;
  - 1.2. Paredzēt ārpalpojumā nodotā iekšējā audita darba apjomam un sarežģītībai atbilstošus uzraudzības pasākumus, lai nodrošinātu kvalitatīva pakalpojuma saņemšanu.
2. Lai palielinātu iekšējā audita pievienoto vērtību iestādes darbības pārvaldības uzlabošanā, Padome aicina visu iekšējo auditu ietvaros iekļaut arī iestādes darbības lietderības un efektivitātes aspektu izvērtējumu.
3. Ministriju plānos netiek apkopota informācija par nozares riskiem, kā arī katra iestāde sagatavo atsevišķu plānu, tādējādi iespēja resora ietvaros salīdzināt vienā jomā veiktu audita rezultātus ir apgrūtināta. Padome aicina pilnveidot iekšējā audita plānošanas praksi ministrijās, koordinējot pārējo resora iestāžu un kapitālsabiedrību ilgtermiņa iekšējā audita stratēģiskos plānus, izejot no kopējā nozares riska vērtējuma pie vienotām auditēšanas prioritātēm.
4. Padome atzinīgi novērtē Finanšu ministrijas sniegto atbalstu 2015.gada kopējās valsts pārvaldē auditējamās prioritātes IT jomā īstenošanai, sagatavojot vadlīnijas auditu veikšanai un veicot auditoru apmācības. Tomēr Padome aicina īpašu uzmanību pievērst ministrijā un iestādē izveidotās informācijas tehnoloģiju vadības sistēmas audita kvalitatīvai izpildei, veltot maksimāli daudz kompetentu resursu gan audita izpildē, gan audita darba kvalitātes uzraudzībai, nepieciešamības gadījumā piesaistot ārējos resursus no citām ministrijām vai ārpalpojumu.

Savukārt atzinīgi Padome novērtē šādus uzlabojumus iekšējā audita darbā:

1. Padome iesaka izskatīt iespēju centralizēta IT rīka iekšējā audita darba atbalstam izveidei, kas ļautu efektīvāk veikt auditu darba dokumentēšanu, iekšējā audita stratēģiskās plānošanas un darba koordināciju, kvalitātes uzraudzību un ieviest jauninājumus iekšējā audita praksē.
2. Ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienības pirms salīdzinošām pārbaudēm apkopo informāciju par sava darba kvalitāti saskaņā ar LR normatīvo aktu prasībām iekšējā audita jomā, tomēr Padome aicina turpināt pilnveidot iekšējā audita praksi, ik gadu veicot pašnovērtējumu atbilstoši Starptautisko iekšējā audita profesionālās prakses standartu prasībām un LR normatīvo aktu prasībām.
3. 2014.gadā turpināja palielināties ministriju un iestāžu pamatdarbības sistēmu auditu īpatsvars (2014.gadā - 55%, 2013.gadā – 53%), tomēr Padome aicina turpmākajos gados palielināt pamatdarbības sistēmu auditu īpatsvaru līdz 60%.
4. Padome atzinīgi novērtē augsto ieteikumu ieviešanas līmeni (2014.gadā – 81%) un Finanšu ministrijas ieplānotos pilnveidojumus iekšējā audita struktūrvienību sniegto ieteikumu statistikas uzskaitē, un aicina nākamā gada informatīvā ziņojumā atspoguļot detalizētāku statistiku par sniegtajiem ieteikumiem, lai sniegtu pilnvērtīgāku ieskatu iekšējā audita struktūrvienību darbības rezultātos.
5. Padome atzinīgi novērtē sasniegtos augstos rādītājus ziņojumu iesniegšanas termiņu kavējuma samazinājumā un ar iekšējo auditu saistīto dienu skaita pieaugumā, tomēr aicina ierobežot horizontālo auditu ilgumu, lai iespējami savlaicīgi radītu iespēju novērst atklātos trūkumus iekšējās kontroles sistēmas darbībā.

Priekšsēdētāja

silelinda@gmail.com

L.Sīle

L. Sīle

tālr. 29248167